

Műszaki egyéniségek Erdélyben a XX. században. Jenei Dezső élete és munkássága.

Bitay Enikő

A XX. század műszaki egyéniségeinek és hagyatékainak kutatása Erdélyben a még fellelhető hagyatékok gyűjtésére, digitalizálására és feldolgozására irányul. A kutatás program interdiszciplináris, időszerű témákat, feltárásra várt hagyatékokat, műszaki személyiségeket kíván kutatni, s a nyilvánosság elé tárni, az eredményeket közzétenni, a digitalizált hagyatékot kutathatóvá, világhálón elérhetővé tenni.

Jelen kutatás Jenei Dezső (1919–2004) gépészmérnök, szakíró, műfordító, szótárszerkesztő, műszaki-tanár, főmérnök hagyatékának egy részét dolgoztuk fel, s az emlékére elkészült tanulmányban közzétettük életútját, szakmai munkásságát, közéleti tevékenységének lényegét.

A hagyatéka halála után az EME kéziratárába, illetve az Unitárius Egyház kolozsvári levéltárába került. A két helyszínen a gyűjteményt alaposan átvizsgáltuk, s a kutatáshoz, életrajzíráshoz szükséges fontosabb iratokat, aktákat, fotókat digitalizáltuk.

Ugyanakkor a kolozsvári nyugdíjas műszakis értelmiséget szólítottuk meg információgyűjtésre. Tizenöt interjút készítettünk azokkal a műszakisokkal, akik az iparban dolgoztak, s személyesen ismerték Jenei főmérnök tevékenységét. Az interjúban kitértünk a Jeneivel kapcsolatos emlékekre. Ugyanakkor Jenei családjával is felvettük a kapcsolatot, s adatokat, fotókat gyűjtöttünk.

Az ipartörténeti kutatással párhuzamosan sikerült a RTV Bukaresti Magyar Adásával közreműködni, s egy 1971-en Fischer István által készített riportot a TV filmarchívumából felkutatni (*Jegenyék a nádas partján – Arcképvázlatok egy gépgyárból*), segítségükkel felújíttatni, melynek főszereplője Jenei Dezső a hajdani főmérnök volt.

A kutatás részeredményei segítettek abban is, hogy 2015. február 21-i a *Műszaki tudományosságért - 25 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya* című ünnepi rendezvényen megemlékezzünk Jenei Dezsőről, hiszen a szakosztály alapítója, első elnöke volt. A rendezvényen kiállítottuk a szakosztály 25 éves tevékenységét bemutató posztereket, melyek között a *Tisztelettel emlékezünk* című Jenei Dezső szakosztályi munkásságát fogta át (<https://www.facebook.com/309833049227108/photos/a.343669369176809.1073741834.309833049227108/343669412510138/?type=3&theater>). Ezt követően az Erdélyi Figyelő február 23-i élő adásban is sok részlet hangzott el Jenei Dezsőről: <https://www.youtube.com/watch?v=Scl87VS38Fc>, illetve egy kolozsvári rádióinterjúban is megemlékeztünk róla (Donát 160 műsorában, riporter László Tibor: <http://kolozsvariradio.ro/2015/03/08/donat-160-25-eves-az-eme-muszaki-szakosztalya-2/>).

A kutatás eredményeképpen 2015. augusztus 21-én a Kolozsvári Magyar Napok keretében tartott Ipartörténeti rendezvényen nagy közönség előtt volt bemutatva *Jenei portréja* című előadás (az előadás anyaga, illetve plakátja itt érhető el: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28940>, <http://eda.eme.ro/handle/10598/28944>, <http://www.eme.ro/upload/events/1147/photo.jpg>). A rendezvényen a résztvevőknek Jenei Dezső portréjáról kétnyelvű szórólapokat osztottunk, melynek tartalma itt olvasható: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28942>. Vetítésre készült egy 15 perces összeállítás Jenei Dezsőről, a megemlékező munkatársak interjúiból (Tóth Orsolya szerkesztésében), illetve a Fischer István riportfilmje is. Ezen a találkozón egy átfogó képet láthattunk Jenei Dezsőről. A rendezvényt a RTV Bukaresti Magyar Adása is filmezte, s augusztus 31-én a rendezvényről készített összefoglalójukat közzétette, Jenei Dezsőről is külön megemlékezve, mely itt látható:

<http://www.tvrplus.ro/editie-maghiara-de-pe-unu-365957> (57. perc). Az esemény rádióriportja itt hallgatható (Donát 160: *Tehnofrig, ahol a pingvinek is otthon érezték magukat*, Riporter: László Tibor): <http://kolozsvariradio.ro/2015/10/26/donat-160-a-volt-tehnofrig-ahol-a-pingvinek-is-otthon-ereztek-magukat/>.

Az adatgyűjtés és digitalizálási munkákat követően elkészült a *Jenei Dezső emlékére* című tanulmány, mely a Műszaki Tudományos Közlemények (EME kiadó) 2. számának felvezető tanulmányaként jelent meg 2015-ben. A tanulmány online is elérhető az Erdélyi Digitális adattárban: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28677>.

A kutatást tovább folytatjuk. Elkezdtük a már digitalizált hagyatékot metaadatolni, egy önkéntes kolléga segítségével. Ugyanakkor tervezzük az adatokat a műszakis nagyjaink tudóstárába elhelyezni az EDA-ba.

Jelen kutatás a hagyatékgyűjtés, ennek egy részének feldolgozása, s egy jelentős személyiség portréjának az elkészítése mellett, ahhoz is hozzájárult, hogy széles körben tudtuk folyamatosan terjeszteni a kutatás eredményeit, részeredményeit; ezáltal újabb kapcsolatokat sikerült kialakítani a további adatgyűjtéshez, adathitelesítéshez, adatkorrigáláshoz. Ugyanakkor a digitalizált adatok szakszerű tárolása lehetőséget teremt más jellegű kutatásoknak is a hagyatékban való dokumentálásra, további feldolgozására. A fiatal műszakisoknak pedig példaértékű személyiségeket mutathatunk be, munkájuk, tevékenységük megismerése ösztönzően hat a fiatal generáció műszakis tudományok és a kutatási tevékenység iránti érdeklődésének felkeltésére.